

זהר הקדוש

עם ביאור
הכתר והכבוד

פרשת תולדות + השתוקקות יצחק ללידת יעקב

בתפילתם של הצדיקים **בשעתא דבעאן קמיה צלותהון** - בשעה שמבקשים ממנו בתפילתם **על מה דאצטריכו**, ולכן מנע מיצחק פרי בטן כדי שיתפלל. ומפרש **מאי טעמא** - מה הטעם שהקב"ה רוצה בתפילת הצדיקים, **בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן דאצטריף** - כדי שיתרבה ויתוסף שפע קודש לכל מי שצריך **בצלותהון דצדיקייא** - על ידי תפילת הצדיקים.

מעתה יבאר מדוע התפלל יצחק על בנים מאחר ואברהם לא התפלל.
תא חזי - בא וראה, **אברהם לא צלי קמי קדשא בריה הוא דיתן ליה בגין** - לא התפלל לפני הקב"ה שיתן לו בנים, **אף על גב דשרה עקרה הות** - היתה, ובגלל עקרותה לא היו לו בנים. **ואי תימא** - ואם תשאל ותאמר **הא כתיב** - שהרי נאמר (שם טו ג) שאמר אברהם להקב"ה **הן לי לא נתת זרע**, ומשמע שבוזה התפלל על בנים, ומשיב כי **ההוא לאו בגין צלותא הוה** - שאמירה זו לא היתה בעבור תפילה, **אלא רק כמאן דמשטעי קמי מריה** - כמי שמדבר ומשיח צערו בפני ריבונו בדרך סיפור דברים, אבל לא היתה בדרך תפילה ובקשה להפקד.

אבל יצחק לא נהג כן אלא צלי על אתתיה - התפלל על אשתו כמו שכתוב 'לנכח אשתו', והטעם שהתפלל דווקא על אשתו **בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו** - מפני שידע שהוא אינו עקר ויכול להוליד, **אלא רק אתתיה** - אשתו עקרה, ולכן התפלל עליה.

ומבאר מדוע לא נהג יצחק כאברהם אלא התפלל על בנים - **דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא** - כי יצחק ידע בסוד החכמה, **דיעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין** - שעתיד לצאת ממנו יעקב עם י"ב שבטים, **אבל לא ידע אי זיכה להולידו בהאי אתתא אי באחרא** - על ידי אשה זו [-רבקה] או על ידי אשה אחרת, **ועל דא** - ולכן התפלל **לנכח אשתו** כאמור בפסוק, כלומר מפני שהיא אשתו שהתפלל שבניו יהיו ממנה ולא מאחרת, **ולכן לא נאמר שהתפלל 'לנכח רבקה'** שמשמע שהתפלל על רבקה שהיא עקרה, ויתכן שתבנה על ידי אחר, אלא נאמר **לנכח אשתו** להורות שתפילתו היה שיפקד מאשתו זו.

אחר שביאר שיעקר תפילת יצחק היה בשביל יעקב, יבאר למה אהב יצחק את עשו. **אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה** - אמר אותו נער רבי חזקיה בנו של רבי יהודה, שהיה עמהם, **אי הכי** - אם כן שיצחק ידע ברוח הקודש שיעקב עתיד לצאת ממנו, ועיקר תפילתו היה בשביל יעקב, קשה **אמאי לא רחיס ליה** - מדוע לא אהבו **יצחק ליעקב כל כן כמו** שאהב לעשו, **הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא שבטין** - היה יודע שעתיד להעמיד ממנו י"ב שבטים, ואם ראה ברוח קדשו את מעלת יעקב כי הוא השלם מדוע אהב יותר את עשו. **אמר ליה** - לו רבי יהודה, **אכן שפיר קאמר** - טוב אמרת שכן ראוי להיות, **אלא הטעם** שאהב את

יבואר כי ענין תפילת יצחק היה לעורר המזל העליון. וטעם תפילתו היה כדי שיזכו הוא ורבקה להוליד את יעקב שיצא ממנו י"ב שבטים. ויבואר עוד טעם אהבת יצחק לעשו. ומלחמת יעקב ועשו שהיא מלחמת הקדושה והטומאה, איך נלחם יעקב עם עשו ואיך הכניעו והפרידו מן הקדושה.

הקדמה: לעיל (קלה.-): מובא שרבי יהודה הלך בחצות הלילה עם בנו הנער רבי חזקיה לעסוק בתורה אצל רבי יצחק, וישבו ועסקו בפרשתו של יצחק אבינו, ופתח רבי יהודה לבאר את הפסוק (בראשית כה כא) **ויצטרף יצחק לה' לנכח אשתו** כי עקרה הוא ויצטרף לו ה' ונתת רבקה אשתו, וזה המשך דבריו:

דבר אחר מפרש רבי יהודה בפירוש הפסוק **ויצטרף יצחק לה' לנכח אשתו** כי עקרה הוא ויצטרף לו ה' ונתת רבקה אשתו. ומפרש למה השתמש הכתוב בלשון 'ויצטרף' כדי לומר **דצלי צלותיה** - שהתפלל תפילתו, ולא נאמר לשון אחר של תפילה, וטעם הדבר הוא כי תפילתו של יצחק היתה באופן שהוא **חתר חתירה לעילא לגבי מזלא** - למעלה אצל המזל העליון **על בגין** - כדי להמשיך משם את הבנים. ולכן נאמר על תפילתו דווקא לשון 'ויצטרף' שמתחלף בלשון 'ויצטרף' [כי האות ע' והאות ח' מתחלפות].

ומבאר מדוע חתר יצחק בתפילתו להגיע למזל העליון.

והטעם שהוצרך יצחק להתפלל באופן שיחתור חתירה להמשיך את הבנים מן המזל העליון, **דהא בההוא אתר תליין בגין** - כי במקום ההוא [-מזל העליון] תלויה פקידת הבנים, והוא למעלה מן הנהגת העולם התמידית שהיא בזכות, שהיא הנהגה שבשם הוי"ה, ובתפילה בסתם אפשר לפעול רק בעולם שהנהגה שם היא בזכות. וכיון שהבנים תלויים במזל העליון שהוא למעלה מן הנהגה בזכות שהיא הנהגה שבשם הוי"ה, לכן הוצרך יצחק לחתור על ידי תפילתו להגיע ולפעול במזל העליון. כמו **דכתיב** אצל חנה כאשר התפללה על בנים (שמואל א' א י) **ותתפלל על ה'**, וממה שנאמר על ה' ולא 'אל ה', כיון שהתכוונה בתפילתה למזל העליון שהוא למעלה מן הנהגה שעל ידי שם הוי"ה.

ויכדין - ואחר שהתכוון בתפילתו להמשיך בנים מן המזל העליון, אז **ויצטרף לו ה'** שנתקבלה תפילתו, ונאמר לשון 'ויצטרף' על קבלת התפילה, כדי לדרוש **אל תקרי ויצטרף לו' אחר לו'**, כלומר שאכן **חתירה חתיר ליה** - לו קדשא בריה הוא, **וקביל ליה** - וקיבל את תפילתו והמשיך לו את שפע הבנים מן המזל העליון, **ויכדין** - ואז **ותתת רבקה אשתו** ונפקדה רבקה.

ומבאר מדוע המתין הקב"ה עד שהתפלל יצחק. **תא חזי** - בא וראה, **עשרין שנין אשתיה וצא אולידת** - עשרים שנה שהה יצחק עם אשתו ולא ילדה, **עד דצלי צלותיה** - עד שהתפלל תפילתו על בנים, ורק אז נפקדה רבקה. ומפרש מדוע המתין הקב"ה ולא נתן בנים ליצחק עד שהתפלל, **בגין דקדשא בריה הוא אתרעי בצלותהון דצדיקייא** - בגלל שהקב"ה חפץ

דבר אחר ויצטרף יצחק' (בראשית כה כא). **דצלי צלותיה, וחתר חתירה לעילא לגבי מזלא על בגין. דהא בההוא אתר תליין בגין, דכתיב** (שמואל א' א י) **ותתפלל על ה'.**

ויכדין ויצטרף לו ה' (בראשית שם), **אל תקרי ויצטרף לו' אלא ויצטרף לו'**, חתירה חתיר ליה קדשא בריה הוא, **וקביל ליה, ויכדין ונתת רבקה אשתו.**

תא חזי, עשרין שנין אשתיה וצחק עם אתתיה ולא אולידת, עד דצלי צלותיה. בגין דקדשא בריה הוא אתרעי בצלותהון דצדיקייא בשעתא דבעאן קמיה צלותהון על מה דאצטריכו. **מאי טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן דאצטריף בצלותהון דצדיקייא.**

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריה הוא דיתן ליה בגין, אף על גב דשרה עקרה הוות. **ואי תימא, הא כתיב** (שם טו ג) **הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה אלא כמאן דמשטעי קמי מריה.**

אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה.

דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דייעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו, ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחיס ליה יצחק ליעקב כל כן כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. **אמר ליה, שפיר קאמרתי, אלא**

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה - אמר אותו נער רבי חזקיה בנו של רבי יהודה, שהיה עמהם, **אי הכי** - אם כן שיצחק ידע ברוח הקודש שיעקב עתיד לצאת ממנו, ועיקר תפילתו היה בשביל יעקב, קשה **אמאי לא רחיס ליה** - מדוע לא אהבו **יצחק ליעקב כל כן כמו** שאהב לעשו, **הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא שבטין** - היה יודע שעתיד להעמיד ממנו י"ב שבטים, ואם ראה ברוח קדשו את מעלת יעקב כי הוא השלם מדוע אהב יותר את עשו. **אמר ליה** - לו רבי יהודה, **אכן שפיר קאמר** - טוב אמרת שכן ראוי להיות, **אלא הטעם** שאהב את

עשו הוא משום דכל זינא רחים ליה לזיניה - שכל מין אוהב את מינו, ואתמשיף ואזיל זינא בתר זיניה - ונמשך והולך מין את מינו, כמו שמבאר והולך.

ומבאר שעשו היה מצד מידת הדין שהוא המין של יצחק ולכן אהבו יותר מיעקב.

תא חזי - בא וראה, עשו נפק סומק עשו נפק סומק - עשו יצא אדמוני, כמה דכתיב (שם כה) 'ויצא הראשון אדמוני כלו' פאדקת שער' וגו', האדמימות מורה על מידת הדין, ואיהו - ועשו הוא זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא - מינו של יצחק שהוא מידת הגבורה והדין הקשה שלמעלה בצד הקדושה, ונפק מניה - ולכן יצא ממנו עשו שהוא דינא קשיא לתתא - מידת הגבורה והדין הקשה שלמטה בצד הטומאה, דדמיא לזיניה - שדומה למינו של יצחק בכך ששניהם הוא מצד הגבורה והדין, וכל זינא אזיל לזיניה - וכל מין הולך למינו, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר - ולכן אהב יצחק את עשו יותר מיעקב, כמה דכתיב (שם פסוק כח) 'ויאהב יצחק את עשו פי ציד פפיו'. ופירושו, כי יצחק אהב את עשו כיון שהיה ממידת הגבורה. ומביא ראיה כי 'ציד' מורה על מידת הגבורה - פתיב הכא - נאמר כאן 'פי ציד פפיו', וכתוב התם (שם י ט) 'על פני ה' פן יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה', וממה שנאמר 'ציד' אצל 'גיבור' מוכח כי ציד הוא ענין גבורה.

אחרי שביאר רבי יהודה שעשו הוא מצד הגבורה דקליפה, מבאר רבי יצחק כי מחלוקת יעקב ועשו היא מחלוקת צד הקדושה עם צד הטומאה, ואגב מפרש את כל הפסוק.

אמר רבי יצחק, פתיב (שם כה כב) 'ויתרצצו הפנים בקרבה, ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. תחילה מפרש את סוף הפסוק, כי לשון הפסוק 'ותלך לדרוש' מיותר, שהיה די לומר 'ותדרוש', ובדאי שיש כוונה לרמש על ענין הליכתה, ושואל ללאן אתר אולת - לאיזה מקום הלכה לדרוש את ה', ועונה לבי מדרשא - לבית מדרשם דשם ועבר שהם ידרשו את ה' לדעת מה יהיה עם צער הריונה. וחזור לענין יעקב ועשו, ומפרש הטעם במה שנאמר 'ויתרצצו הפנים בקרבה', דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה - כי שם [-במעיי רבקה] היה עשו הרשע עורך קרב ונלחם ביצחק. ולכן נאמר 'ויתרצצו' שפירושו אתברו - נשברו, כמה דאמרין - כמו שאמר רשב"י (ירושלמי קידושין פ"ד ה"א) 'טוב שבנחשים רצץ את מוחו' ופירוש 'רצוץ' הוא 'שבור'.

וכן כאן 'ויתרצצו' פירושו אתברו דא עם דא ואתפלגו - נשברו זה עם זה שכל אחד היה חפץ לשבור ולרצוץ את השני, עד שנחלקו זה מזה ונטל יעקב את צד הקדושה, ועשו את צד הטומאה.

תא חזי - בא וראה מדוע התקוטטו יעקב ועשו, דא סטרא - עשו הוא מצד הס"מ

כל זינא רחים ליה לזיניה, ואתמשיף ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק, כמה דכתיב (שם כה כה) 'ויצא הראשון אדמוני כלו' וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו דינא קשיא לתתא, דדמיא לזיניה. וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מעקב, כמה דכתיב (שם פסוק כח) 'ויאהב יצחק את עשו פי ציד פפיו'. פתיב הכא 'פי ציד פפיו', וכתוב התם (שם י ט) 'על פני ה' יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, פתיב (שם כה כב) 'ויתרצצו הפנים בקרבה, ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאן אתר אולת, לבי מדרשא דשם ועבר. 'ויתרצצו הפנים בקרבה', דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה ביצחק.

'ויתרצצו' אתברו, כמה דאמרין (ירושלמי קידושין פ"ד ה"א) 'רצוץ את מוחו'. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פורסיא שלימתא קדישא, כסטרא דשמשא לשמשא בסיהרא.

ותא חזי, בגין דיתמשף עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, בנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר (שם ג א) 'והנחש היה ערום' וגו', חפים.

ועובדוי דיעקב לגביה הוה ליה בנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ותנינן (סנהדרין עב.) בא להרגך אקדים אנת וקטליה. פתיב (הושע יב ד) 'בבטן עקב את אחיו, דאשרי ליה לתתא פההוא עקב. הדא הוא דכתיב (בראשית כה כו) 'וידו אוחות בעקב עשו', דשווי ידוי על ההוא עקב לאכפיה ליה.

הוא דכתיב - וזה הכוונה במה שנאמר (בראשית כה כו) 'וידו אוחות בעקב עשו', ומפשטות הפסוק נראה שיעקב אחוז ומחובר לצד הטומאה הנקרא עקב, אך זה אינו, אלא פירוש הפסוק הוא דשווי ידוי על ההוא עקב לאכפיה ליה - שיעקב אחז בידו את העקב [-צד הטומאה] להכניעו תחת יד הקדושה.

ולכן נלחמים יעקב ועשו זה עם זה.

אחרי שביאר טעם מחלוקת יעקב ועשו, ממשיך לבאר איך היתה המלחמה, ובא לבאר מה טעם נהג יעקב איש תם עם עשו בדרך רמאות בקניית הבכורה וגניבת הברכות, מה שנוגד את מידת תמימותו.

ותא חזי - ובא וראה, בגין דאתמשף עשו אבתריה דההוא נחש - בגלל שעשו נמשך אחרי צד הטומאה, שהוא מידת הנחש, לכן כדי לנצחו ולהכניעו אזיל עמיה יעקב בעקימא - הלך עמו יעקב בעקמימות והתחכמות, והתנהג בזה כמו הנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו - שהוא [-הנחש] חכם והולך בעקמימות, כמה דאת אמר (שם ג א) 'והנחש היה ערום' וגו', ופירוש 'ערום' תרגם אונקלוס חפים - חכם, והיה חכם להרע להכשיל את אדם הראשון בחטא עץ הדעת על ידי פתויו בעקמימותו. וכן יעקב התנהג עם עשו בדרך שהתנהג הנחש בערמה ותחבולות, כאמור (תהלים יח כז) 'יעם עקש תתפלל'.

ועובדוי דיעקב לגביה הוה ליה - ומעשי יעקב כלפי עשו היו כנחש, כלומר בערמה ועקמימות, והכי אצטריך ליה - וכך צריך לנהוג עמו בערמה כדי שיוכל להפרידו לגמרי מחלק הקדושה, כי התנהגותו בעקמימות עם עשו היתה בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש - כדי להמשיך את עשו אחרי הנחש ההוא [-צד הטומאה] לגמרי, ויתפרש מניה - ובזה יפרד ויפרוש מיעקב [-צד הקדושה], ולא יהא ליה חולקא עמיה - ולא יהיה לו חלק עמו בעלמא דין ובעלמא דאתי - לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

וכיון שעשו הוא מסטרא דנחש ערום, ורצה לעקור את יעקב ובניו, היה יעקב צריך להזהר ממנו בכל תוקף פן ישלוט עשו עליו, לכן מיד שנוצר היה נלחם עמו כדי לדחותו מצד הקדושה.

ותנינן - ולמדנו (סנהדרין עב.) בא להרגך אקדים אנת וקטליה - הבא להרגך הקדם והשכם אתה להרגו. ולכן פתיב - נאמר על יעקב שכבר 'בבטן עקב את אחיו' (הושע יב ד), ופירושו דאשרי ליה לתתא - שהשרה ודחה אותו למטה פההוא צד הטומאה הנקרא עקב מפני שהוא בעקב וסוף הקדושה. ואחר שהורידו אל הקליפות הכניעם הדא הוא דכתיב - וזה הכוונה במה שנאמר (בראשית כה כו) 'וידו אוחות בעקב עשו', ומפשטות הפסוק נראה שיעקב אחוז ומחובר לצד הטומאה הנקרא עקב, אך זה אינו, אלא פירוש הפסוק הוא דשווי ידוי על ההוא עקב לאכפיה ליה - שיעקב אחז בידו את העקב [-צד הטומאה] להכניעו תחת יד הקדושה.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אדיס: 0054-437-1718 | אדיס: 0176-8806-44-20

להשיג בחנויות הספרים המובחרות